

Sygn. akt I NSNc 540/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Maria Szczepaniec

Stanisław Michał Lesień (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa Niestandaryzowanego Sekurytyzacyjnego Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego z siedzibą w W. (poprzednio Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Niestandaryzowanego Funduszu Sekurytyzacyjnego z siedzibą w W.)

przeciwko H. O.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 4 października 2022 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich od wyroku Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z 5 lutego 2015 r., sygn. VIII C 2513/14:

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w pkt. I i II w całości i oddala powództwo;**
- 2. znosi wzajemnie koszty postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 5 lutego 2015 r. Sąd Rejonowy w Wałbrzychu, w sprawie VIII C 2513/14, zasądził od pozwanej H. O. na rzecz powoda Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Niestandaryzowanego Funduszu Sekurytyzacyjnego z siedzibą w W. (obecnie Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w W.) w pkt. I. kwotę 3691,97 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od kwoty 3434,97 zł od dnia 2 lipca 2014 r. do dnia zapłaty oraz w pkt. II. kwotę 717 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym 600 zł tytułem zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu wyroku Sąd wskazał, że powód dochodzi należności wynikającej z niespłaconego przez pozwaną kredytu udzielonego 20 marca 2007 r. przez Bank S.A. (obecnie Bank S.A. z siedzibą w W.). Następnie Sąd wskazał, że 28 sierpnia 2014 r. referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w Wałbrzychu wydał w sprawie nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym. Pozwana w sprzeciwie od ww. nakazu podniosła, że nie zawierała ze stroną powodową umów, a także że postępowanie egzekucyjne w sprawie prowadził komornik i zostało ono umorzone oraz że roszczenie jest przedawnione. Sąd ustalił, że wierzyciel pierwotny i pozwana zawarli 20 marca 2007 r. umowę pożyczki gotówkowej na kwotę 7059,93 zł, przy czym do dyspozycji pożyczkobiorcy postawiono kwotę 6000 zł. Pozwana zobowiązała się do terminowej spłaty pożyczki wraz z odsetkami w 36 miesięcznych ratach. Z uwagi na nieterminową spłatę zobowiązania bank wypowiedział umowę pożyczki i 1 lipca 2010 r. wystawił bankowy tytuł egzekucyjny na kwotę 2405,38 zł i dalsze odsetki maksymalne. Postanowieniem z 28 października 2010 r. Sąd Rejonowy w Świdnicy nadał tytułowi egzekucyjnemu klauzulę wykonalności. W okresie od 4 maja 2011 r. do 16 listopada 2012 r. pierwotny wierzyciel prowadził postępowanie egzekucyjne w toku, którego pozwana dokonywała dobrowolnych wpłat do komornika. Ostatecznie postępowanie egzekucyjne zostało umorzone z uwagi na częściową bezskuteczność. W dniu 28 maja 2013 r. bank zawarł z powodem umowę przelewu wierzytelności, na mocy której nabył dochodzoną od pozwanej wierzytelność.

Sąd podkreślił, że istota sporu w sprawie, przy w zasadzie bezspornym stanie faktycznym, sprowadzała się do tego czy nastąpiło przedawnienie roszczeń dochodzonych pozwem. Po przywołaniu treści art. 117 § 2 k.c. oraz art. 118 k.c.,

jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd wskazał art. 123 § 1 pkt 2 k.c. przyjmując, że w okresie, gdy pierwotny wierzyciel prowadził postępowanie egzekucyjne, pozwana dobrowolnie dokonywała wpłat na poczet swojego zobowiązania przez co uznała istniejący dług i przerwała bieg przedawnienia. Jednocześnie podkreślił, że uznanie roszczenia według stanowiska orzecznictwa i doktryny może obejmować uznanie właściwe i niewłaściwe.

Od powyższego wyroku, działając na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz.U. 2020, poz. 627, dalej: „RPO”) w zw. z art. 89 § 1 i § 2 oraz art. 115 § 1 i § 1a ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. 2021, poz. 154, dalej: „u.SN”), ze względu na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, Rzecznik Praw Obywatelskich wniósł 9 kwietnia 2021 r. skargę nadzwyczajną, zaskarżając wyrok w całości.

Na podstawie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu rażące naruszenie prawa, tj.:

- art. 117 § 1 i § 2 k.c. oraz art. 118 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 9 lipca 2018 r.) poprzez ich bezzasadne niezastosowanie, pomimo skutecznie podniesionego przez pozwaną zarzutu przedawnienia roszczenia, co w konsekwencji doprowadziło do wydania orzeczenia uwzględniającego powództwo, w sytuacji, w której roszczenie powoda w chwili wniesienia pozwu było przedawnione,
- art. 123 § 1 pkt 1 k.c., art. 124 § 1 i § 2 k.c., art. 509 § 1 i § 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię wskutek uznania, że złożenie przez Bank S.A. z siedzibą w W. (dalej: „Bank”), tj. wierzyciela pierwotnego wniosku o nadanie klauzuli wykonalności bankowemu tytułowi egzekucyjnemu skutecznie przerwało bieg terminu przedawnienia roszczenia dochodzonego przez powoda (nie będącego bankiem), co w konsekwencji doprowadziło do bezzasadnego uwzględnienia powództwa.

Ponadto, na podstawie art. 89 § 1 zdanie 1 u.SN, zaskarżonemu orzeczeniu Rzecznik Praw Obywatelskich zarzucił naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej,

wyrażonej w art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, poprzez wydanie orzeczenia sankcjonującego praktyki dochodzenia przez firmy windykacyjne przedawnionych roszczeń, które godzi w ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd o braku możliwości powoływania się na przerwę biegu terminu przedawnienia przez nabywcę wierzytelności, który nie jest bankiem i w konsekwencji godzi w bezpieczeństwo prawne pozwanej jako konsumenta (słabszej strony) i tym samym jest sprzeczne z zasadą sprawiedliwości społecznej.

Z uwagi na powyższe Rzecznik Praw Obywatelskich na podstawie art. 91 § 1 zd. 1 u.SN oraz art. 398⁴ § 1 pkt 3 k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN wniósł o uchylenie w całości wyroku Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z 5 lutego 2015 r., VIII C 2513/14 oraz wydanie orzeczenia co do istoty sprawy poprzez oddalenie powództwa.

Skarżący mając na uwadze, że zaskarżany wyrok nie zawierał uzasadnienia, w oparciu o art. 92 u.SN wniósł o zażądanie przez Sąd Najwyższy sporządzenia jego uzasadnienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Skarga nadzwyczajna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia służącym eliminowaniu z obrotu wadliwych, naruszających zasadę demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości, orzeczeń sądowych dotyczących konkretnych, zindywidualizowanych podmiotów (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 2/19). Konsekwentnie rolą przeprowadzanej przez Sąd Najwyższy kontroli nadzwyczajnej nie jest eliminowanie z obrotu wszelkich wadliwych orzeczeń, a jedynie tych, które godzą w podstawy umowy społecznej będącej fundamentem demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, a zatem dotyczą określonego kształtu relacji pomiędzy jednostką a władzą publiczną (przedmiotowa strona zasady demokratycznego państwa prawnego) lub godności upodmiotowionej jednostki (podmiotowa strona zasady demokratycznego państwa prawnego).

2. Należy mieć na uwadze, że Sąd Najwyższy dokonując na potrzeby

kontroli nadzwyczajnej interpretacji treści przywołanej w art. 89 § 1 u.SN zasady, bezpośrednio wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP, uwzględnić musi wszystkie jej elementy tj.: zasadę państwa demokratycznego, zasadę państwa prawnego i zasadę państwa sprawiedliwego. Nie chodzi przy tym o proste połączenie trzech wskazanych zasad elementarnych i objętych nimi wartości, bowiem na konotację tych ostatnich wpływać będzie kontekst interpretacyjny wynikający z konieczności uwzględnienia i zapewnienia koherencji pomiędzy wartościami wynikającymi ze wszystkich trzech zasad elementarnych. Zasada demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej posiada więc oryginalną treść normatywną. Oznacza to, że jej treść *in abstracto* nie może być redukowana wyłącznie do określonej zasady elementarnej, lecz każdorazowo musi uwzględniać jej holistyczny charakter. Nie stoi to, jednakże na przeszkodzie temu, że *in concreto* wnoszący skargę nadzwyczajną może wyróżnić określoną zasadę elementarną, w szczególności chronioną przez nią wartość, jednakże musi mieć na uwadze, iż na jej treść oddziałują pozostałe zasady elementarne.

3. Cel skargi nadzwyczajnej, jakim jest wyeliminowanie z obrotu wadliwego orzeczenia może zostać zrealizowany wyłącznie w przypadku zaistnienia jednej z trzech przesłanek szczególnych wskazanych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Podmiot wnoszący skargę musi więc przede wszystkim wykazać zaistnienie przynajmniej jednego z uchybień wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Zaistnienie tego rodzaju uchybienia potwierdza wadliwość zaskarżonego wyroku, a jednocześnie otwiera drogę do badania czy wadliwość ta powinna być usunięta z uwagi na naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Samo zatem zaistnienie przesłanki szczególnej wskazanej w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN nie przesądza o konieczności wyeliminowania z obrotu wadliwego orzeczenia. Wskazać w tym miejscu bowiem należy, że stabilność oraz prawomocność orzeczeń sądowych, a także kształtowanych przez nie stosunków prawnych również jest zasadą konstytucyjną, wywodzoną z prawa do sądu (art. 45 § 1 w zw. z art. 2 Konstytucji RP), zaś odstępianie od niej powinno być podyktowane wyjątkowymi względami. Konsekwentnie stwierdzone uchybienia muszą być na tyle poważne, by wzgląd na całokształt zasady wynikającej z art. 2 Konstytucji RP nakazywał ingerencję w powagę rzeczy osądzonej (zob. wyrok

Sądu Najwyższego z 9 grudnia 2020 r., I NSNu 2/20). Ten punkt widzenia potwierdzał wielokrotnie Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „ETPCz”) podkreślając, że prawo do rzetelnego procesu musi być interpretowane w świetle zasady rządów prawa, będącej wspólnym dziedzictwem państw – stron Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284 ze zm.). Jednym z fundamentalnych aspektów rządów prawa pozostaje zaś zasada pewności prawnej, która przewiduje wymóg, by tam, gdzie sądy ostatecznie rozstrzygnęły jakąś kwestię, ich orzeczenie – co do zasady – nie było kwestionowane (zob. np. wyroki ETPCz z: 28 października 1999 r. w sprawie *Brumărescu przeciwko Rumunii*, skarga nr 28342/95, § 61; 24 lipca 2003 r. w sprawie *Ryabikh przeciwko Rosji*, skarga nr 52854/99, § 52; 6 października 2011 r. w sprawie *Agrokompleks przeciwko Ukrainie*, skarga nr 23465/03, § 148).

4. Stosownie do powyższego, przystępując do merytorycznego badania skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności ustala, czy doszło do naruszenia którejś z przesłanek szczególnych określonych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN i wskazanych w skardze nadzwyczajnej, a jeśli tak, to czy w celu zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej konieczne jest uwzględnienie skargi nadzwyczajnej. A *contrario* samo naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej nie stanowi racji wystarczającej dla usunięcia z obrotu prawnego zaskarżonego orzeczenia. Konstruując przepis art. 89 § 1 u.SN ustawodawca posłużył się zwrotem „o ile”, który uniemożliwia realizację zasadniczego celu instrumentu jakim jest skarga nadzwyczajna, bez zaistnienia okoliczności wskazanych w przesłankach szczególnych, nawet jeśli za powyższym przemawiałyby fundamentalne racje aksjologiczne związane z istotą demokratycznego państwa prawnego.

5. Przekładając powyższe na realia niniejszej sprawy wskazać należy, że Rzecznik Praw Obywatelskich oparł skargę na przesłance szczególnej określonej w art. 89 § 1 pkt 2 u.SN zarzucając zaskarżonemu orzeczeniu rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 117 § 1 i 2 k.c. oraz art. 118 k.c. poprzez ich bezzasadne niezastosowanie, a także art. 123 § 1 pkt 1 k.c. art. 124 § 1 i 2 k.c., art. 509 § 1 i 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię.

6. W orzecznictwie wskazuje się, że do rażącego naruszenia prawa dochodzi wówczas, gdy rozstrzygnięcie sprawy nastąpiło w sposób oczywisty i bezsprzeczny wbrew treści normy prawnej, której wykładnia jednoznacznie pozwala przyjąć określony sposób rozwiązania sprawy, nie dając podstaw do zaakceptowania innych alternatywnych stanowisk (wyrok Sądu Najwyższego z 16 grudnia 2015 r., V KK 194/15). W wyroku z 6 grudnia 2016 r., IV KK 192/16, Sąd Najwyższy podkreślił zaś, że „naruszenie rażące to naruszenie wyraźne, bezsporne, bardzo duże, podstawowe, określenie »rażące« odnosi się do uchybień oczywistych, poważnych jaskrawych (...). Pod pojęciem rażącego naruszenia prawa należy, jak już zaznaczono, rozumieć takie sytuacje, w których doszło w sposób oczywisty i bezsprzeczny do naruszenia treści normy prawnej, gdy wykładnia jednoznacznie pozwala przyjąć określony sposób rozwiązania sprawy, nie dając podstawy do zaakceptowania innych alternatywnych stanowisk. (...) Wreszcie zaznaczyć trzeba, że przyjęcie jednej z możliwych i konkurencyjnych interpretacji przepisów, nawet wtedy, gdy przeważają poglądy odmienne w tej kwestii, nie oznacza, że Sąd, dokonując takiej wykładni, dopuszcza się rażącego naruszenia prawa, zwłaszcza wtedy, gdy swoje stanowisko wyczerpująco uzasadnia, przedstawiając argumenty, z którymi można się nie zgadzać, ale które znajdują oparcie w poglądach wyrażanych w piśmiennictwie. (...) Biorąc pod uwagę samodzielność jurysdykcyjną każdego sądu, raz jeszcze podkreślić trzeba, że przyjęcie jednego z konkurencyjnych, ale teoretycznie możliwych, rezultatów wykładni nie oznacza z reguły rażącego naruszenia prawa, które mogłoby stanowić podstawę uwzględnienia kasacji”.

Analogicznie rażące naruszenie prawa rozumiane jest przez sądy administracyjne. W wyroku z 12 stycznia 2016 r. w sprawie II OSK 1098/14 Naczelny Sąd Administracyjny podkreślił, że: „[c]echą rażącego naruszenia prawa jest to, że treść decyzji pozostaje w oczywistej sprzeczności z treścią przepisu przez proste ich zestawienie ze sobą, a charakter naruszenia prawa powoduje, że decyzja taka nie może być zaakceptowana jako akt wydany przez organ praworządnego państwa i powinna ulec wyeliminowaniu z obrotu prawnego. Nie chodzi tu bowiem o błędy w wykładni prawa, ale o przekroczenie prawa w sposób jasny i niedwuznaczny”. Odwołując się do tego orzeczenia Wojewódzki Sąd

Administracyjny w Białymstoku, w wyroku z 12 października 2017 r., II SA/Bk 548/17, słusznie podkreślił, że: „[p]ojęcie rażącego naruszenia prawa interpretowane jest jako naruszenie przepisu nie pozostawiającego wątpliwości co do jego bezpośredniego zrozumienia, jako oczywiste, wyraźne i bezsporne, jako sytuacja, w której rozstrzygnięcie zawarte w decyzji administracyjnej, dotyczące praw lub obowiązków stron postępowania, zostało ukształtowane sprzecznie z przesłankami wprost określonymi w przepisie prawa. Z rażącym naruszeniem prawa nie może być utożsamiane każde, nawet oczywiste naruszenie prawa”.

W orzecnictwie dotyczącym skarg nadzwyczajnych ponadto zwraca się uwagę na znaczenie naruszonego przepisu dla prowadzonego postępowania. Stosownie do powyższego Sąd Najwyższy w wyroku z 12 maja 2021 r., w sprawie I NSNc 53/21, stwierdził, że „[o] rażącym naruszeniu prawa może być mowa wówczas, gdy miało miejsce naruszenie przepisu o takim znaczeniu dla prawidłowego rozpoznania, a także rozstrzygnięcia sprawy i uczyniono to w taki sposób, iż mogło to mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia. (...). Ocena tego, czy doszło do rażącego naruszenia prawa, jest uzależniona od: wagi naruszonej normy, tj. jej pozycji w hierarchii norm prawnych, stopnia (istotności) jej naruszenia i skutków naruszenia dla stron postępowania”.

Oceniając, czy doszło do rażącego naruszenia prawa należy więc ustalić:

- 1) czy naruszenie prawa było ewidentne, możliwe do stwierdzenia *prima facie*, bez konieczności prowadzenia złożonych rozumowań, w szczególności wykładni prawa lub wnioskowań prawniczych;
- 2) czy naruszenie dotyczyło przepisu istotnego z punktu widzenia rozstrzygnięcia sprawy;
- 3) czy naruszenie prawa mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia.

Negatywna odpowiedź na przynajmniej jedno z powyższych pytań prowadzi do wniosku, iż naruszenie prawa, jeśli nastąpiło, nie miało rażącego charakteru.

7. Podniesiony przez Rzecznika Praw Obywatelskich zarzut dotyczył rażącego naruszenia prawa materialnego, tj. art. 117 § 1 i 2 k.c. oraz art. 118 k.c. (w brzmieniu obowiązującym do 9 lipca 2018 r.), a także art. 123 § 1 pkt 1 k.c., art. 124 § 1 i § 2 k.c., art. 509 § 1 i 2 k.c.

Jak wynika z treści skargi nadzwyczajnej Rzecznik Praw Obywatelskich wnosząc skargę nie dysponował uzasadnieniem zaskarżonego orzeczenia.

Zaskarżony wyrok uwzględnił powództwo w całości. Z tego też względu podniesione przez Rzecznika Praw Obywatelskich zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego oparte zostały wyłącznie na przyjętych przez Rzecznika Praw Obywatelskich założeniach co do przyjętego przez Sąd rozumowania i zastosowanych przepisów (k. 6 *verte*).

Dnia 8 lipca 2021 r. Sąd Najwyższy wystąpił do Sądu Rejonowego w Wałbrzychu o sporządzenie uzasadnienia wyroku objętego skargą nadzwyczajną zgodnie z art. 92 u.SN. Uzasadnienie wraz z aktami sprawy, zostało przekazane do Sądu Najwyższego 27 sierpnia 2021 r. (data prezentaty SN).

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd *meriti* zastosował w sprawie art. 123 § 1 pkt 2 k.c., a także przywołał treść art. 117 § 2 k.c. oraz art. 118 k.c., nie zastosował zaś art. 117 § 1 k.c., art. 123 § 1 pkt 1 k.c., art. 124 § 1 i § 2 k.c., a także art. 509 § 1 i § 2 k.c. Z tego względu podniesiony przez Rzecznika Praw Obywatelskich zarzut rażącego naruszenia prawa materialnego, tj. art. 123 § 1 pkt. 1 k.c., art. 124 § 1 i § 2 k.c., art. 509 § 1 i 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię uznać należy za chybiony. Skoro Sąd *meriti* nie zastosował części wskazanych przez Rzecznika Praw Obywatelskich przepisów, nie można uznać, że Sąd dokonał ich błędnej wykładni.

Niezależnie od powyższego Sąd Najwyższy zauważa, iż Sąd *meriti* przyjął, że w roku 2010 doszło do wypowiedzenia umowy pożyczki zwartej przez pozwaną z Bank S.A. W wyniku uzyskania tytułu wykonawczego pierwotny wierzyciel prowadził egzekucję w okresie od 4 maja 2011 r. do 16 listopada 2012 r. i w tym czasie pozwana dokonywała dobrowolnych wpłat na poczet swojego zobowiązania. W ten sposób pozwana uznała istniejący już dług i przerwała bieg przedawnienia roszczenia. Sąd podkreślił, że uznanie roszczenia według zgodnego stanowiska orzecznictwa i doktryny obejmuje uznanie właściwe jak i niewłaściwe, przy czym uznanie niewłaściwe jest oświadczeniem wiedzy, będącym stwierdzeniem wobec wierzyciela istnienia długu, które samo w sobie przerywa bieg terminu przedawnienia. Sąd podkreślił, że skutek stwierdzenia istnienia długu w postaci przerwy przedawnienia następuje niezależnie od tego czy uznający chciał, aby bieg

przedawnienia został przerwany. Ponadto Sąd *meriti* zauważył, że skutek uznania w postaci przerwania biegu przedawnienia nie jest uzależniony do uznania długu w określonej wysokości. Tym samym Sąd uznał dochodzone roszczenie za zasadne.

8. Za zasadny uznać należy zarzut rażącego naruszenia prawa materialnego, tj. art. 117 § 2 k.c.

Sąd *meriti* przyjął, że okoliczność dokonywania przez pozwaną dobrowolnych wpłat do komornika w okresie od 4 maja 2011 r. do 16 listopada 2012 r., jest zdarzeniem, o którym mowa w art. 123 § 1 pkt 2 k.c. przerywającym bieg przedawnienia. Sąd *meriti* nie wziął, jednakże pod uwagę, że wskazana okoliczność, jeśli uznana zostałaby jej relewantność, miała miejsce przed zawarciem przez bank z powodem umowy przelewu wierzytelności, na mocy której ten ostatni nabył dochodzoną od pozwanej wierzytelność. Okoliczność ta jest o tyle istotna, że jakkolwiek co do zasady skutki przerwy biegu terminu przedawnienia odnoszące się do zbywcy wierzytelności odnoszą się także do cesjonariusza, tak w przypadku wierzytelności objętej bankowym tytułem egzekucyjnego sytuacja cesjonariusza kształtuje się zgoła odmiennie.

W wyroku z 19 listopada 2014 r., II CSK 196/14, Sąd Najwyższy podkreślił, że przerwanie biegu przedawnienia na podstawie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. następuje, „co do zasady, tylko pomiędzy stronami postępowania, jeżeli z istoty łączącego je stosunku prawnego wynika, że są materialnie zobowiązane lub uprawnione. Tak więc z istoty tej instytucji wynika, że przerwanie następuje w podmiotowych i przedmiotowych granicach czynności podjętej przez wierzyciela; dotyczy tego roszczenia, które jest zabezpieczone, dochodzone, ustalone lub egzekwowane, jest skuteczne przeciwko osobie, wobec której kieruje się czynność i z korzyścią na rzecz osoby dokonującej czynności”.

Powyższy pogląd został rozwinięty w uchwale Sądu Najwyższego z 29 czerwca 2016 r., III CZP 29/16, odnoszącej się bezpośrednio do interpretacji przepisu, który stanowił kluczowy element rozumowania Sądu *meriti*. Zgodnie z treścią wskazanej uchwały „nabywca wierzytelności niebędący bankiem nie może powoływać się na przerwę biegu przedawnienia spowodowaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego na podstawie bankowego tytułu egzekucyjnego zaopatrzonego w klauzulę wykonalności (art. 123 § 1 pkt 2 k.c.)”. Jak podkreślił Sąd

Najwyższy: „[n]ie może ująć uwagi, że przerwa biegu przedawnienia została spowodowana czynnością banku zmierzającą do egzekwowania roszczenia, podczas gdy nabywcy niebędącemu bankiem miałyby służyć do jego dochodzenia. Nabywca wierzytelności nie będący bankiem nabywa wierzytelność w swej treści i przedmiocie tożsamą z wierzytelnością zbywającego banku, ale nie wchodzi w sytuację prawną zbywcy wywołaną przerwą biegu przedawnienia i rozpoczęciem biegu na nowo. Czynność wszczęcia postępowania egzekucyjnego przez bank wywołuje materialnoprawny skutek przerwy biegu przedawnienia jedynie w stosunku do wierzyciela objętego bankowym tytułem wykonawczym, natomiast nabywca wierzytelności niebędący bankiem, nawet jeżeli nabycie nastąpiło po umorzeniu postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 824 § 1 pkt 3 k.p.c. i rozpoczęciu biegu terminu przedawnienia w stosunku do banku na nowo, nie może się powołać na przerwę biegu przedawnienia wywołaną wszczęciem postępowania egzekucyjnego przez pierwotnego wierzyciela będącego bankiem.

Wyjątkowość przywileju wystawiania bankowego tytułu egzekucyjnego prowadzi do wniosku, że skoro nie może on być podstawą egzekucji na rzecz innych osób niż w nim wskazane, z wyjątkiem następstwa prawnego po stronie wierzyciela innego banku, to również materialnoprawne skutki wszczęcia postępowania egzekucyjnego jako czynności wierzyciela – banku prowadzącej do przerwy biegu przedawnienia dotyczą wyłącznie tego wierzyciela i nie dotyczą nabywcy niebędącego bankiem”.

Sąd *meriti* nie wziął więc pod uwagę wyjątkowego charakteru instytucji bankowego tytułu egzekucyjnego, który uzasadniał odstępstwo od zasad ogólnych dotyczących skutków zbycia wierzytelności. Wskazana instytucja stanowiła bowiem szczególny przywilej, dostępny jedynie wąskiej grupie wierzycieli, a tym samym a *contrario* nie mogła służyć innym podmiotom, w szczególności takim, które nie mogły się nią formalnie posługiwać.

Powyższe stanowisko uważa się za utrwalone i jednolite w orzecznictwie.

Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika, aby Sąd *meriti* odwołał się w powyższej kwestii do alternatywnych stanowisk. Tym samym ewentualna okoliczność, iż szereg orzeczeń tworzących wskazaną wyżej linię orzeczniczą

wydanych zostało już po ogłoszeniu zaskarżonego wyroku, nie umożliwia stwierdzenia, iż w sprawie nie doszło do rażącego naruszenia prawa.

W związku z powyższym w ocenie Sądu Najwyższego zasadny jest zarzut rażącego naruszenia prawa materialnego, tj. art. 117 § 2 k.c.

9. Przechodząc do oceny zarzutu naruszenia zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, czyli przesłanki ogólnej skargi nadzwyczajnej, w pierwszej kolejności zauważyć należy, że w przedmiocie bankowego tytułu egzekucyjnego wypowiedział się wprost Trybunał Konstytucyjny. W wyroku z 14 kwietnia 2015 r. Trybunał Konstytucyjny, P 45/12, orzekł, że art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe są niezgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP i że wskazane przepisy tracą moc obowiązującą z dniem 1 sierpnia 2016 r. Trybunał Konstytucyjny uznał, że przywilej przysługujący bankom w postaci możliwości wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego naruszają wywodzoną z art. 32 ust. 1 Konstytucji RP zasadę równego traktowania w trzech aspektach: w relacji między bankiem a jego klientem, w relacjach między bankami jako wierzycielami a pozostałymi podmiotami będącymi wierzycielami oraz w relacjach między dłużnikami banków i dłużnikami innych podmiotów.

Z zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej wywodzona jest zasada zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa. Niewątpliwie wywodzenie skutków prawnych z instytucji, która w swej istocie pozostaje niezgodna z Konstytucją na płaszczyźnie aksjologicznej narusza zasadę demokratycznego państwa prawnego niezależnie od dnia, z którym odpowiednie przepisy utraciły moc obowiązującą.

Przechodząc, jednakże na płaszczyznę przepisów prawnych obowiązujących w dniu orzekania przez Sąd Rejonowy, wskazać należy, że sposób zastosowania prawa przez Sąd *meriti*, w szczególności nieuwzględnienie specyfiki bankowego tytułu egzekucyjnego i konsekwencji dla biegu przedawnienia związanych z nabyciem wierzytelności przez nabywcę niebędącego bankiem, naruszyło zasadę zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa. Sąd *meriti* nie wziął również pod uwagę okoliczności, że pozwana występowała w roli konsumenta, a tym samym podlegała ochronie wynikającej z art. 76 Konstytucji RP.

Z uwagi na powyższe doszło do naruszenia zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej.

10. Zgodnie z art. 91 § 1 u.SN, w przypadku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy uchyla zaskarżone orzeczenie w całości lub w części i stosownie do wyników postępowania orzeka co do istoty sprawy albo przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi. Jak wskazano wyżej, zarówno zarzut naruszenia zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, jak i zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 117 § 2 k.c. został przez Sąd Najwyższy uwzględniony. Powyższe uzasadnia uchylenie wyroku Sądu Rejonowego w Wałbrzychu z 5 lutego 2015 r., VIII C 2513/14, w całości i oddalenie powództwa.

11. O wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c., zgodnie z którym w razie wniesienia skargi kasacyjnej przez Prokuratora Generalnego, Rzecznika Praw Obywatelskich lub Rzecznika Praw Dziecka koszty procesu w postępowaniu kasacyjnym podlegają wzajemnemu zniesieniu. Powołany przepis z mocy art. 95 pkt 1 u.SN stosuje się również do postępowania w sprawie skargi nadzwyczajnej.